

Studioului „Casandra”, unde spectacolele măcar se nasc din nevoia autentică de a spune ceva.

Singurul actor din scenă este Alexandru Repan, al cărui monolog despre ședința Comitetului Revoluționar te face parcă să zărești toată adunarea evocată, chiar dacă tot departe rămâi de ea, prin firea lucrurilor. De altfel, ritmul cade brusc de câte ori celelalte voci intră în dialog cu el, iar restul interpreților nu reușesc să determine spectatorul să intre de partea lor, în convenție. Te întrebi tot timpul ce anume vor să ne comunice aceste personaje, care sunt similitudinile dintre ele și noi, ce relevanță au frământările lor atât de prost jucate? Să fie oare atât de naivi creatorii spectacolului încât să-și imagineze că cele câteva replici de la început, în care nobilii se plâng de lipsurile cauzate de starea de insurgență a întregii societăți franceze, ar putea să mai stârnescă vreo tresărire celor care au prins vremuri similare în timpul comunismului, prin replici de genul „se va băga faină” sau dileme ca „ce e mai groaznic, foamea sau frigul?”. Formula de adresare directă către public, care se vrea element al unui „teatru-manifest” îi pune pe actori în situația de observatori neimplicați, patetici, ce fac pedagogie arătând cu degetul, în modul cel mai păgubos. E o construcție nedramatică, antiteatrală, scenele cu ceva coerență sunt întrerupte de accesele didacticiste care rup ritmul spectacolului.

Iată simptomele bolii: nu alegerea genului contează aici, ci felul în care acesta este slujit, finisarea profesionistă a spectacolului lipsește aici cu desăvârșire, lucru cu totul nepermis într-un teatru profesionist, iar gradul de participare al actorilor este aproape egal cu zero.

Chiar dacă nu doctorul poate repara așa ceva, o rezolvare ar fi timpul să se caute.

Teatrul Nottara – Jocul dragostei și al morții de Romain Rolland. Regia și versiunea scenică: Lucian Giurchescu. Decorul: Puiu Antemir; costumele: Mirela Trăistaru; muzica: George Marcu; coregrafia: Roxana Colceag. Cu: Alexandru Repan, Diana Lupescu, George Alexandru, Ruxandra Sireteanu, Cristian Șofron, Ada Navrot, Ion Siminie, Gabriela Crișu, Daniel Popescu / Rareș Stoica.

Constantin PARASCHIVESCU

VOCI – uneori întrupate

Teatrul vocilor e cel mai radiofonic. Care împlinește – sau nu – vocile propriilor lecturi singulare cu accente și efecte sonore, care valorifică ideile cuvântului, tăcerile, cu nuanțe noi, freamăt și emoție. În această privință, Teatrul Național Radiofonic a câștigat în ultimul timp în acuratețe și expresivitate modernă, plâsmuind din articulațiile vocilor și decorul sonor veritabile „imagini” dramatice ale subiectelor, iar în selectarea lor, opțiuni mai riguroase, de referință. Clasici universali au dobândit savoare originală prin versiunile lui: Costin Tuchilă (adaptare) și Cristian Munteanu (revenit la pupitrul regizoral pe care l-a onorat patru decenii) – *Adunarea femeilor* de Aristofan (cu Mariana Mihuț, Coca Bloos, Gabriela Popescu); Dan Puican (sărbătorit în 6 martie 2003 pentru 70 de ani de viață și 40 de activitate) – *Nevestele vesele din Windsor* de William Shakespeare (cu un Falstaff pe care am vrea să-l vedem și pe scenă, Alexandru Arșinel). Contemporani români se bucură de prețuire, când textele lor dezbat probleme reale – fie de natură dramatică a demnității în credință și istorie (Dan Tărchilă, *Brâncoveanu*, cu Constantin Codrescu, regia Constantin Dinischiotu), fie de cea

parodică a decăderii sub vremuri (Puşa Roth, *Roman de Bucureşti*, regia Leonard Popovici).

În legătură cu această ultimă piesă, comedie amară, i-am spune tristă prin sugestiile ei mai generale, e de menţionat că autoarea deţine o autentică măiestrie în a construi relaţii şi atmosferă fireşti, de actualitate, în replici succinte, cu nerv, haz şi miez, într-o acţiune cu patru personaje, gradată pe conturarea unui destin. Cu minuţiozitate feminină a creatoarelor de „macrameuri”. *Georgica*, soţia lui *Grigorie*, face mereu macrameuri. Care-l exasperează pe soţ, altădată inginer ce nu s-a orientat în comunism, acum liber în democraţie să mizeze pe facilităţi, pe o aventură amoroasă şi să-şi sfiडेze nevasta – „Vai de capul ei, că e doar suport pentru basma!”. Un nepot scrie un roman, pentru că „viaţa de oraş e un roman”, caută sponsori. Dar, de la o zi la alta, speranţele se destramă, viaţa se degradează, le „fură” orizonturile, temeiurile, pensionarul *Grigorie* e părăsit de iubită, de „basma”, de facilităţi, şi pentru a trăi ajunge să vândă macrameurile de care şi-a bătut joc. „Macrameurile nevestei, paşaport pentru bătrâneţe”, constată amar. S-a spus că e „melodramă de bloc”, dar mai degrabă e comedie cusută cu aţa gravă a realităţii care destramă destine. În derizoriu. Cu farmecul autenticităţii vocilor lui Virgil Ogăşanu (*Grigorie*), Dorina Lazăr (*Georgica*), George Ivaşcu (nepotul *Marius*) şi Adriana Trandafir (iubită *Maria*), cu naturaleţea discuţiilor în care se întretaie şi se suprapun glasurile în dispute familiale (şi nu numai!), coerent conduse de Leonard Popovici. S-a obţinut o versiune incitantă de spectacol radiofonic realist, cu ecou în zilele noastre.

Un proiect remarcabil la teatrul undelor sonore e cel lansat la sfârşitul anului trecut, de teatru-document, sub genericul „Biografii, memorii, mărturii” (producător Magda Duşu, redactor Costin Manoliu). A debutat cu *Icoana unei vieţi: Zosim Oancea*, consacrată destinului exemplar al preotului din Mărginimea Sibiului (scenariu Costin Manoliu, regia Gavriil Pinte), a continuat cu patru emisiuni dedicate unui model uman, intelectual şi moral, *Lena Constante* (aceiaşi realizatori), cu *Jurnal în căutarea lui Dumnezeu – Arşavir Acterian* (scenariu Crenguţa Manea, regia Gavriil Pinte) şi, în luna mai, cu evocarea unei personalităţi luminoase din cultura română, puţin cunoscută, victimă şi ea a vitregiilor istoriei, *Alice Voinescu – Arta de a suferi* (scenariu Doina Papp, regia Attila Vizauer, cu vocea emoţionantă a Irinei Petrescu şi discretă a lui Radu Beligan). Personalităţi puternice, ale căror mărturii, uneori cutremurătoare, constituie adevărate pagini de reflecţie pentru generaţiile actuale şi viitoare. Pentru că o ţară care nu-şi cunoaşte, sau cum spune eroina însăşi, „îşi reneagă trecutul, nu are viitor”.

*

Mai mult decât la lectură, teatrul radiofonic (bun) îşi stârneşte imagini. Vocile par a se întrupa. Dar şi unii dramaturgi scriu uneori pentru scenă piese cu „voci”. Voci ale unor făpturi care invadează universul interior al unei persoane şi de a căror înfăţişare autorul n-a simţit nevoia să luăm cunoştinţă. Proiecţii ipotetice. Aşa a fost piesa dramaturgului, pe nedrept uitat astăzi, Tudor Popescu, *Noaptea marilor speranţe*, cu o telefonistă de serviciu în noaptea de revelion. Din vocile care o asaltează se întrupează numai una de bărbat, pentru o sensibilă şi imposibilă idilă. S-a jucat puţin, la limita melodramei cu parodia, regizorii au simţit nevoia să „întrupeze” vocile, singurul care a făcut-o cu fantezie a fost Silviu Purcărete, într-un spectacol încântător la Râmnicu Vâlcea, în anii '80, la Teatrul Popular atunci. Acum, Mircea Radu Iacoban a scris, la rândul lui, o piesă cu „voci”. Eroina e funcţionară la un ghişeu de informaţii din gară şi, conform indicaţiilor autorului, „în funcţie de opţiunea regizorului, piesa poate fi jucată de un singur

personaj la vedere (Lena), celelalte personaje, văzute prin geamul Biroului de informații, vor alcătui un al doilea plan, înfiripând un joc de umbre”. Din patru montări de până acum, nimeni n-a fost tentat de indicație. Jocul de umbre nu i-a stimulat. Dar parcă nici realitatea textului. La Teatrul Național București, unde se joacă cu titlul *Biroul informații eterne*, Mihai Manolescu distribuie o actriță înzestrată în rolul principal, Maria Teslaru, dar o pune să parcurgă kilometri între biroul ei și ghișeu, într-un spațiu lăbărtat, și aduce celelalte personaje la vedere, într-un joc trenant, îngroșat, fără relief. La Botoșani, unde s-a numit *Noaptea asta nu câștigă nimeni* (și pierde prepoziția „în”), Ion Ciubotaru a simțit nevoia să personifice lumea pestriță a gării cu cerșetori, aurolaci, prostituate, hoți de buzunare, ceea ce a făcut și Constantin Brehnescu la „Luceafărul” din Iași, înviorând-o cu muzică și dans. Nimic de reproșat, dar efectul e relativ. Anca Colțeanu, la Craiova, e mai aproape de teatralitatea umbrelor, întrupând și ea personaje într-un joc expresionist prin contrastul între trăirea lăuntrică a eroinei (Mirela Cioabă) și accentuarea ilar-caricaturală a celorlalte (Angel Rababoc, Adrian Andone, Mihai Arsene). Numai idila tinerei fiice cu un june e redată printr-o proiecție de umbre pe cadranul unui ceas imens suspendat în decor – imagine ingenios concepută de scenografa Lia Dogaru, cu o excepție: cușca eroinei. Concretizare vizuală a spațiului concentraționar în care ea se simte izolată, cușca afectează propriile ei trăiri, cu un ridicol impropriu. Coșmarul trăit aici, alimentat de aparițiile grotești care o împresoară, e minimalizat dramatic cu o soluție nici inspirată, nici estetică. Pe ideea „femeii din cușcă”, așa cum se intitulează și spectacolul, dar cușca e, în esență, o sugestie de interpretare, nu un semn vârat în ochi. Mirela Cioabă a fost cam stingherită acolo, ceilalți buni interpreți cam artificiali împrejur, și nici nota gravă care se insinuează, nici hazul presupus nu și-au găsit consistență în spectacolul văzut la premieră.

O „minuțioasă compoziție sonoră”, califica Mircea Ghițulescu piesa. O neîncredere în întruparea ipotetică a umbrelor și vocilor de către spectatori? Până una, alta, se pare că da. Ceea ce alimentează opinia că piesa e subțirică, inconsistentă. Fals. E un crâmpei realist de viață, care surprinde discret, la limita dramei, rezistența lăuntrică a unei femei. Ceva ce Tudor Arghezi spunea, definind teatrul, că e actorul pe scena goală și cuvântul. Și voci.

Teatrul Național Craiova – *Femeia în cușcă* de Mircea Radu Iacoban. Regia: Anca Maria Colțeanu. Decoruri: Lia Dogaru. Distribuția: Mirela Cioabă, Angel Rababoc, Adrian Andone, Mihai Arsene, Ion Colan, Raluca Păun, Maria Politic. Data premierei: 30 mai 2003.

Elisabeta POP

„Blaha Lujza”

Pentru publicul maghiar, numele artistei Blaha Lujza înseamnă foarte mult: cam ceea ce înseamnă pentru români numele Mariei Tănase. De altfel, am descoperit în biografiile celor două mari artiste multe lucruri comune. Și chiar în felul lor de-a fi, în modul cum s-au raportat, de-a lungul întregii vieți, la publicul lor, cum s-au aplecat la durerile și suferințele celor sărmani sau oropsiți de soartă, ale celor bolnavi, bătrâni sau „uitați de noroc”, cum a spus una dintre ele...

Actrița și cântăreața cu glas de aur, denumită pe drept privighetoarea națiunii maghiare, *Blaha Lujza* (1850–1926) l-a inspirat pe dramaturgul Kerényi Ferenc